

**Αγγελία για το θάνατο του επισκόπου της
Βούδας Διονυσίου Πόποβιτς**

Ödön Fűves

doi: [10.12681/makedonika.538](https://doi.org/10.12681/makedonika.538)

Copyright © 2014, Ödön Fűves

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Fűves, Ödön. (1982). Αγγελία για το θάνατο του επισκόπου της Βούδας Διονυσίου Πόποβιτς. *Μακεδονικά*, 22(1), 506–507. <https://doi.org/10.12681/makedonika.538>

ΑΓΓΕΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΔΑΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ

Ο Δημήτριος Παπαγιαννούσης, ο μετέπειτα Διονύσιος Πόποβιτς Popovics Dénes), είναι ο μόνος μεταξύ τῶν Ἑλλήνων τῆς Οὐγγαρίας, πού κατόρθωσε νά φτάσει ὡς τὸ ὑψηλότερο ἱεραρχικό ἐκκλησιαστικό ἀξίωμα καί νά καταλάβει τὸ θῶκο τῆς Ἐπισκοπῆς τῆς Βούδας. Μέχρι τώρα Ἕλληνες, Σέρβοι καί Οὐγγροὶ ἔρευνητές¹ ἔχουν μελετήσει ἐπισταμένα τὴ ζωὴ καί τὸ ἔργο του καί ἔχουν γραφεῖ πολλὰ γύρω ἀπὸ τὴν εὐοκίλη καί πλούσια δράση του. Ἐγραψαν λ.χ. ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει γεννηθεῖ στὰ Σέρβια τῆς Μακεδονίας γύρω στὰ 1750 καί ὅτι συνέχισε τίς σπουδές του μετὰ στὴ γειτονική μὲ τὴ γενεαίρα του πόλη Κοζάνη, ὅπου καί διορίστηκε, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποφοίτησή του, ὡς διδάσκαλος.

Τὸ ἔτος 1785 διορίζεται ἀπὸ τὸν πατριάρχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος στὸ Βελιγράδι καί σὲ συνέχεια τὸ 1790 στὴ Βούδα. Ὅταν ἔφτασε στὴν Οὐγγαρία ὁ Δημήτριος Παπαγιαννούσης, ὅπως ἦταν φυσικό, κατεῖχε ἄσφογα τὴν ἑλληνική γλῶσσα, ἀλλὰ δὲν κατεῖχε καλὰ τὴ σερβική. Σὰν ἀναγνώριση τῶν ὑπηρεσιῶν του καί τῆς κολοσσιαίας μόρφωσής του, τὸ 1797, ὁ βασιλεὺς ἀπένειμε σ' αὐτὸν καί στὸν υἱὸν του Εὐφρόνιον Ραφαήλον τὸν τίτλο τοῦ εὐγενοῦς, κατατάσσοντάς τους στὴν τάξη τῶν Οὐγγρων εὐγενῶν.

Στὴ διάρκεια τῆς ἐπισκοπικῆς του δραστηριότητος κτίστηκαν οἱ περισσότερες ἑλληνικὲς ἐκκλησίες καί τὰ περισσότερα σχολεῖα στὴν Οὐγγαρία καί μὲ τ' ὄνομα τὸ συνδέεται καί τὸ σχέδιο τῆς οὐστιασης τῆς ἑλληνικῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας στὴ Βούδα. Εἶναι ἀκόμα γνωστὸ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἐνίσχυσε οἰκονομικὰ πολλοὺς πτωχοὺς, καθὼς καί σπουδαστές. Διακρίθηκε δὲ γιὰ τὴ θερμὴ συμπάραστασή του τοῦς συμπατριῶτες Ἕλληνες ἀγωνιστὲς τῆς ἐλευθερίας, οἱ ὁποῖοι ὕστερα ἀπὸ τὴν πρότη τους ἀποτυχία στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες εἶχαν καταφύγει στὴν Οὐγγαρία.

Ὁ Διονύσιος Πόποβιτς πέθανε σὲ προχωρημένη ἡλικία. Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1827, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ληστρική ἐπίθεση πού ἐγινε ἐναντίον του, φαίνεται νά ὑπέστη σοβαρὸ νευρικό κλονισμό καί ὕστερα ἀπὸ μικρὸ χρονικὸ διάστημα ἀπεβίωσε.

Πρόσφατα πετύχαμε νά ἀνακαλύψουμε στὸ ἀρχεῖο τῆς εὐγγρικῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας τῆς Βουδαπέστης μιὰ ἀνακοίνωση-ἀγγελία, γραμμμένη στὴν οὐγγρική, ἑλληνική, σερβική καί ρουμανική γλῶσσα, ἡ ὁποία ἐκδόθηκε τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ Ἐπισκόπου. Τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τῆς ἀγγελίας, τὸ ὁποῖο παρουσιάζει καί ὀρισμένα τυπογραφικὰ λάθη, ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ὁ Πανερῳτάτος καὶ θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κύριος Διονύσιος Πόποβιτς, τῆς παροικίας καὶ Ἐπισκοπῆς τῆς ἐν βοῦδῃ ἐνεργία ἐπισκοπίας τοιάκοντα ἐπτὰ ἔτη, ποιμαντικῶς ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ τῶν μὴ ἡρομένων Γραικῶν, ζῆσα· δὲ ὀγδοῆκοντα ἐννέα ἔτη, καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἐλάσας τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, τῇ 27ῃ παρόντος κατὰ τοὺς ἀνατολικούς, ἐξ ἀδυναμίας τῆς γῆρας, ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο. Τῇ 1/13ῃ | τοῦ ἐρχομένου μηνὸς μέλλει μετα-

1. P. R i m s k i j, Životopisanje Dionisia ot Popoviča, Pravoslavnog episkopa, «Srpski Letopis» 95 (1857) 65-84. Ν. Π. Δ ε λ ι α λ ῆ, Ἐναμνηστικὴ εἰκονογραφημένη ἐκδοσις Παύλου Χαρίση..., Κοζάνη 1935, σ. 109-113. Ö. F ü n e s, Fejezetek a szentendrei görögök történetéből (Κεφάλαια ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν Ἑλλήνων στὸ Σαιντ-Ἐντρε), «Antik Tanulmányok» 8(1961) 121. N i k a n o r e p i s k o p B a č k i, Dionisije Popovič episkop Budimski, «Glasnik» 49(1968) 168-171. J. A. P a p a d r i a n o s, Ἐνας μεγάλος Μακεδόνας ἀπόδημος. Εὐφρόνιος Ραφαήλ Παπαγιαννούσης - Πόποβιτς «Πνευματικοὶ ἄνδρες τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν», Θεσσαλονίκη 1972, σ. 109-116.

κομίζεσθαι καὶ ἐνταφιζέσθαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐντὸς ἐν Σεντανδρέα κοιμητηρίῳ, ὅπου ἡ Ἐπισκοπικὴ καθέδρα κατέστηκεν, ἐπομένως καὶ τὰ θῆμα μνημόσυνα κατὰ τὸ ἔθος καὶ τῆν τάξιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐκτελεσθήσονται τῇ 4/16ῃ τοῦ αὐτοῦ.

βουδῆ Ἰανουάριος: 27-ῆ 1828.

Ἄν προσέξουμε, λοιπόν, τὸ παραπάνω κείμενο τῆς ἀγγελίας, ποῦ ἀναφέρεται στὸ θάνατο τοῦ ἐπισκόπου, θὰ δοῦμε καθαρά, ὅτι ὁ 89χρονος ὑπερῆρος ἀπεβίωσε στὴ Βούδα πάνω στὸ 37ο ἔτος τῆς ἀσκησης τῶν ἐπισκοπικῶν του καθηκόντων τὴν 8ῃ Φεβρουαρίου 1828 (27ῃ Ἰανουαρίου) καὶ τὴν 13ῃ Φεβρουαρίου (1ῃ Φεβρουαρίου) ἐνταφιάσθηκε στὸν καθεδρικό ναὸ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Βούδας. Ἀπὸ τὴν παραπάνω ἀνακοίνωση-ἀγγελία, λοιπόν, δύνανται νὰ ὑπολογίσουμε ὅτι τὸ ἔτος γεννήσεως τοῦ Διονυσίου Πόποβιτς πρέπει νὰ εἶναι τὸ 1739 καὶ σὲ καμία περίπτωση τὸ 1750, ὅπως ὑποστηρίχθηκε μέχρι τώρα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα. Ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, νομίζουμε πὼς δὲν ἔπρεσε καὶ πολὺ ἔξω ὁ Ἄνδρέας Horvath ὅταν τοποθέτησε τὸ ἔτος γεννήσεως τοῦ Ἐπισκόπου τὸ 1736¹.

ÖDÖN FÜVES

ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές, μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821 στὴ Χαλκιδικὴ, στὸν Ὀλυμπο, στὸ Βέρμιο καὶ στὴ Νάουσα, κατέφυγαν στὴ Νότια Ἑλλάδα καὶ πῆραν ἕνεργό μέρος στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Τούρκων, πολέμωντας ἥρωικά μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν τοῦ Νότου².

Σ' ὅλες τὶς μεγάλες καὶ σκληρὲς μάχες ποῦ ἔγιναν στὴ Νότια Ἑλλάδα, Ἄγραφα, Μεσολόγγι, Εὐβοία, Δερβενάκια, Πύλο, Ψαρά, οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστὲς πολέμησαν μὲ γενναιότητα καὶ ἀπαράμιλλη αὐτοθυσία. Μακεδόνες ἀγωνιστὲς καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὶς ἄλλες ὑπόδουλες ἑλληνικὲς ἐπαρχίες σχηματίσαν τὸ πρῶτο τακτικὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος³.

Μὲ τὰ δύο ἔγγραφα ποῦ παραθέτω καὶ ποῦ βρῆκα σὲ ἀρχεῖο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, βλέπουμε ὅτι ἐπιβεβαιώνεται ἡ δράση τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν στὰ ἥρωικά Ψαρά. Στὴν πολιορκία καὶ καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν τὸ 1824 παίρνουν μέρος καὶ στρατιωτικὰ σώματα Μακεδόνων ἀγωνιστῶν. Τὰ δύο αὐτὰ ἔγγραφα εἶναι σπουδαία, γιὰτὶ μᾶς μαρτυροῦν τὴ μεγάλη συμβολὴ τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν στὴν ἐπαναστατημένη Νότια Ἑλλάδα καὶ στὴ στερέωση τῆς ἐπανάστασης.

1. Τὸ πρῶτο ἔγγραφο εἶναι αἴτηση «Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀγῶνος» τῆς Γραμματικῆς χήρας Λάμπρου Ἀδάμ ἢ Ζουρμπᾶ Κασσανδρινοῦ. Μὲ τὴν αἴτηση αὐτὴ ζητεῖται ἡ ἐθνικὴν ἀμοιβὴν διὰ τοὺς ἀθῶνας καὶ τὰς θυσίας τοῦ τε πατρὸς μου καὶ τοῦ συζύγου μου,

1. A. Horváth, Πῶς καθρεφτίζονται οἱ ἑλληνοουγγρικὲς σχέσεις στὰ ἀρχεῖα καὶ στὶς βιβλιοθηκὲς τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, «Τὸ Νέον Κράτος» 4 (1940)549.

2. Ἄποστ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 608.

3. Χ. Βυζαντιοῦ, Ἱστορία τῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἐκστρατειῶν καὶ μαχῶν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων, ὡς συμμετέσχον ὁ τακτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1833, ἐκδ. 3ῃ, Ἀθῆναι 1901, σ. 52.